

**Vindkraftverk følger
vedlegg I, pkt 28****SAMMENDRAG**

Konsekvensutredninger skal sikre at virkninger for miljø, naturressurser og samfunn ligger til grunn når forvaltningen tar stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, en plan eller et tiltak kan gjennomføres. Forskrift om konsekvensutredninger inneholder en rekke krav til utredninger. Klima- og miljødepartementet (KLD) ønsker mer kunnskap om hvorvidt innholdet i konsekvensutredninger er i samsvar disse kravene. Basert på en anbudsrunder ble Multiconsult Norge AS tildelt oppdraget.

Undersøkelsen innebærer en evaluering av hvordan konsekvensutredninger etterlever krav til forskriftens kapittel 5. Den omfatter kun tiltak som trenger tillatelse etter annet lovverk enn plan- og bygningsloven og som er oppført i KU-forskriftens vedlegg I og II. Hovedforskjellen mellom tiltak oppført i vedlegg I og II er at det alltid skal utarbeides melding og utredningsprogram for førstnevnte, mens dette ikke er et krav for vedlegg II-tiltak. Undersøkelsen skal også ta for seg om etterlevelsen av regelverket varierer mellom ulike tiltaksområder og de ulike ansvarlige myndigheter. Det var til dels utfordrende å spore opp konsekvensutredningene. Datagrunnlaget for undersøkelsen omfatter til sammen 35 tiltak, hvorav 11 omfattes av vedlegg 1.

Undersøkelsen har vist svært variabel etterlevelse av KU-forskriften avhengig av tema og tiltaksområde. **Konsekvensutredninger etter vedlegg II er jevnt over av dårligere kvalitet enn konsekvensutredninger etter vedlegg I.** Temavise svakheter har i stor grad vært på tvers av tiltaksområder. Dette kan komme av at det ikke er utviklet tilstrekkelige veiledere utredningsprogram. Dette gjelder blant annet tema vannmiljø, forurensning, miljømål og økosystemtjenester. Svært få av utredningene vurderte dessuten virkninger som følge av klimaendringer. Videre er det i liten grad begrunnet hvorfor enkelte tema er vurdert som uvesentlige.

Utredning av samlede virkningene av tiltaket og andre gjennomførte eller planlagte tiltak er også sjelden vurdert. **Generelt er virkningene i liten grad vurdert i forhold til 0-alternativet, og det skilles i for liten grad mellom midlertidige og varige virkninger. Videre er påvirknings- og konsekvensvurderingene ofte mangelfulle.** Begrensninger i data-/kunnskapsgrunnlaget er heller ikke tilstrekkelig beskrevet i mange utredninger.

Vi har vurdert etterlevelsen av KU-forskriften, og ikke etterlevelsen av KU-programmet. I så måte vil konsekvensutredningene kunne bli vurdert som mangelfulle eller dårlige selv om de eventuelt skulle oppfylle alle kravene i utredningsprogrammene/veilederne siden disse ikke nødvendigvis dekker alle relevante punkter i KU-forskriften. Kravet til omfang av utredninger varierer svært mye mellom ulike tiltaksområder.

Vi har valgt å trekke fram følgende anbefalinger på bakgrunn av vår evaluering (i uprioritert rekkefølge):

1. Det kan anbefales å etablere et sted hvor konsekvensutredningene skal registreres, eller en side som viser referanse til hvor disse er lagret.
2. Det er behov for å harmonisere sektormyndighetenes utredningspraksis slik at disse blir i tråd med KU-forskriften og EU-reglementet. Utredningsprogram for vedlegg I-saker bør være bedre i samsvar med KU-forskriften, og praksis for vedlegg II-saker bør gjennomgås nærmere. Det er også behov for å revidere sektorvis veiledere, retningslinjer og maler slik at de gjenspeiler krav etter KU-forskriften fra 2017.
3. Sørge for at vurdering av alternativer i en tidlig fase (før søknad/KU) følger saken videre, slik at man ser hvordan dette temaet er håndtert.
4. I større grad stille konkrete krav til omfanget av feltarbeid, enten i KU-programmene eller ved at utreder/konsulent utarbeider et forslag til undersøkelsesprogram som skal godkjennes av sektormyndighet, i samråd med Statsforvalterens miljøvernnavdeling, før feltarbeidet gjennomføres. Kravene bør være i tråd med internasjonale standarder på området.
5. **I større grad stille konkrete krav til utredernes kompetanse i sektorvis veiledere/retningslinjer/maler/KU-program. Vurdere å innføre en egen sertifiseringsordning for feltbiologer for kompetanse på ulike artsgrupper.**
6. I større grad definere og stille krav om bruk av anerkjent KU-metodikk (jf. for eksempel håndbok V712) for etterlevelse av forskriften og tilrettelegge for opplæring i metodikken. Videreutvikle metodikk for

konsekvensutredning for tema vannmiljø, jf. vannforskriften, samt andre tema hvor det metodiske grunnlaget er begrenset.

7. Innarbeide krav til usikkerhetsvurderinger i alle konsekvensutredninger. Disse vurderingene må omfatte usikkerhet knyttet til selve utbyggingsplanene, områdets verdier/tilstand og kvaliteter (kunnskapsgrunnlaget) virkningen av tiltaket og hvordan usikkerheten kan påvirke bl.a. valg av utbyggingsalternativ og de endelige konklusjonene.
8. Stille krav om at virkninger av avbøtende tiltak og konsekvensgrad etter gjennomførte avbøtende tiltak skal inngå som en del av sluttvurderingen. Det er behov for å vise om tiltakene vurderes å ha en effekt.
9. I større grad gjennomføre etterkontroll av utredninger for å vurdere i hvilken grad verdi- og konsekvensvurderinger framstår som velbegrunnede og balanserte, og hvorvidt utredningene bygger på et tilstrekkelig datagrunnlag (herunder feltarbeid).
10. Vurdere revisjon av KU-forskriften for å innarbeide krav til sammenstilling av konsekvenser for sammenligning av ulike alternativer og en samlet vurdering av tiltaket basert på konsekvensene (jf. praksis i Håndbok V712).
11. Evaluere hvordan sektormyndighetene etterlever kravet om at tiltak som har vesentlige virkninger for natur og samfunn skal konsekvensutredes.

Enkelte av disse anbefalingene er imøtekommet gjennom lanseringen i desember 2020 av ny veileder for konsekvensutredning for klima- og miljøtema som hører inn under KLD sine arbeidsområder. Dette gjelder først og fremst punktene 6, 7 og 8. Veilederen beskriver også vurdering av alternativer (jf. punkt 3) for overordnede planer, og sammenstilling av konsekvenser jf. punkt 10. Det er imidlertid flere tema jf. KU-forskriftens § 21 som ikke omfattes av veilederen.